

Żyjemy w czasie neobaroku

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Stanisław Grochowiak, *Modlitwa*, [w:] tegoż, *Ballada Rycerska*, Warszawa, s. 1956.
- Źródło: Jerzy Harasymowicz, *Genealogia stołu*, [w:] tegoż, *Barokowe czasy*, Kraków 1975.
- Źródło: Ernest Bryll, *Portret sarmacki*, [w:] *Poezje wybrane*, Warszawa 1970.
- Źródło: Anna Łozowska-Patynowska, *Iwaszkiewicz i barok(i)*, „Świat Tekstów. Rocznik Słupski” 2011, nr 9, s. 113.
- Źródło: Witold Gombrowicz, *Ferdydurke*.

Żyjemy w czasie neobaroku

Ludolf Bakhuizen, *Rozbicie okrętów w czasie sztormu 1-3 marca 1694 r.*, ok. 1694

Źródło: Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna.

Czy można powiedzieć, że żyjemy w czasie neobaroku? Jak należy rozumieć ten termin?

W jakim stopniu język sztuki i język poezji wiernie i wyczerpująco odzwierciedla światopogląd epoki? Czy niepokój metafizyczny, niepewność i wewnętrzne rozdarcie odczuwane przez ludzi baroku stanowią także doświadczenie człowieka współczesnego, który żyje w czasach tzw. postmodernizmu, czyli upadku wielkich wiar, nadziei oraz pewników? Co mówią o tym wiersze, które powstały w XX wieku, określane jako neobarokowe?

Twoje cele

- Przypomnisz sobie charakterystyczne cechy barokowej sztuki i poezji.
- Omówisz pojęcie neobaroku.
- Scharakteryzujesz barokowy światopogląd i porównasz go ze światopoglądem człowieka współczesnego.

Barok – sztuka i światopogląd

Epoka baroku trwała w Europie od połowy XVI wieku do początku XVIII wieku, w Polsce od lat 80. XVI wieku do lat 40. XVIII wieku. Nazwa pochodzi od portugalskiego słowa *barocco*, oznaczającego perłę o zadziwiającym kształcie. Bogactwo i dziwaczność stały się wyznacznikami nowego stylu, który zaznaczył się w sztuce, architekturze i literaturze. Nadmiar, przesada i sztuczność, przy jednoczesnej dbałości o kunszt w każdym szczególe sprawiały, że sztuka baroku była niezwykle teatralna. Jej zadaniem było wzbudzić zachwyt przez zaskoczenie i zaszokowanie odbiorcy. Ekspresja służyła zdobyciu uwagi odbiorcy i zmuszeniu go do refleksji. Charakter tej refleksji był metafizyczny; sztuka baroku była przecież wyrazem filozofii epoki. XVII-wieczni myśliciele zastanawiali się nad miejscem człowieka we wszechświecie, sensem ludzkiego istnienia i relacją z Bogiem. Jeden z najważniejszych filozofów epoki, Blaise Pascal, stworzył metaforę człowieka, który jest wątki jak trzcina, ale jednocześnie świadomy i rozumny. Wojny religijne i odkrycia naukowe powodowały kryzys stworzonej przez Renesans ludzkiej pewności siebie, zachwianie wiary i ideałów humanistycznych. W ludziach epoki narastał lęk i poczucie nietrwałości wszystkich rzeczy w zmieniającym się świecie. Jednym z najpopularniejszych motywów barokowego malarstwa stało się pojęcie *vanitas* (z łacińskiego „marność”) wywiedzione z biblijnej Księgi Koheleta (*Vanitas vanitatum et omnia vanitas* – „Marność nad marnościami”).

Cornelis van Haarlem, *Vanitas*, początek XVII w.

Źródło: Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna.

Ludzie baroku pojmowali świat w kategoriach sztuki teatralnej, widziano w nim scenę, na której odbywały się publiczne spektakle, w tym także ceremonie ugruntowujące potęgę władców obdarzonych majestatem przez Boga. Sztuka stanowiła tu dekorację i rekwizytorium. Wykorzystywała klasyczne elementy i zasady, jednak przekształcała je, by wywołać wrażenie. Renesansowe rozumienie harmonii zmieniło się w dążenie do syntezy przeciwieństw. Barok odkrył nowy rodzaj ekspresji – moc kontrastu. Stąd brała się dynamika nowych dzieł plastycznych i literackich – wielość i zmienność elementów powodowały wrażenie ruchu. Renesansowy ład został zburzony, ponieważ go ożywiono – może właśnie kategoria ruchu najlepiej opisuje innowację barokowego ujmowania sztuki. Jej kreatywność wynikała z dążenia do oryginalności myślenia, zmiany ujęć tradycyjnych, syntezy różnych sztuk i wykorzystania wiedzy – np. wiedzy o zasadach perspektywy. Barokowi twórcy dążąc do zaskoczenia odbiorcy, brali pod uwagę jego sposób percepcji i oczekiwania. Siłą dzieła sztuki stał się oryginalny koncept – istotny w malarstwie, szczególnego znaczenia nabierał w poezji, gdzie wirtuozeria formy łączyła się z precyzją słowa.

Alexander Adriaenssen, *Zabite ptaki i kot*, XVII w.

Źródło: Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna.

Za głównego teoretyka języka baroku i konceptyzmu uważa się Baltasara Graciána, który głosił, że „prawda im jest trudniejsza, tym przyjemniejsza, a poznanie, które wiele kosztuje, jest wyżej cenione”. Akt twórczy miał odwzorowywać Boski akt stworzenia świata. Doskonałość tej kreacji zależała od trzech czynników:

concepto (koncept) – oryginalny, zadziwiający odbiorcę pomysł, któremu podporządkowany jest fragment utworu bądź cały utwór

2

ingenio (pomysłowość) – zręczny sposób formułowania wypowiedzi

agudeza (ostrość) – rozumiana jako „ciętość” umysłu

3

Ekspresja, dynamika, bogactwo i łączenie różnych elementów stanowią najistotniejsze wyznaczniki barokowego pojmowania i wartościowania sztuki. Ich znaczenie dostrzegają także twórcy kolejnych epok, jak również twórcy współcześni.

Neobarok – próba definicji

Neobarokiem nazwano nurt w sztukach plastycznych XIX w. nawiązujący do form barokowych form budowli – wystawnych, z bogatymi dekoracjami. W Polsce przykładami architektury neobarokowej są np. Teatr im. Słowackiego w Krakowie i gmach Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie. W drugiej połowie wieku XX w. termin neobarok powraca w odniesieniu do literatury, szczególnie poezji. Definicje zjawiska są jednak niejednoznaczne. Odwołania do baroku pojawiały się na ogół w zetknięciu z czymś, co niewyraźne, tj. zwłaszcza z warstwą metafizyczną utworów. Mówiono o barokowej wyobraźni i barokowych sposobach obrazowania. Jednak najistotniejsze znaczenie miała wizja świata i człowieka – jego relacja z Bogiem i postawa wobec śmierci. Nie bez wpływu na powrót do wątków barokowych pozostaje pojawienie się filozofii postmodernistycznej, która podważyła ideały kultury zachodniej uważane dotąd za pewne i fundamentalne. Człowiek nowoczesny, podobnie jak poeci barokowi, znalazł się więc w rzeczywistości pełnej przeciwieństw, dynamicznej, niezbadanej i niepewnej.

Utwory, określane przez krytyków jako neobarokowe, charakteryzowały się określonym sposobem myślenia i mistycyzmem. Zawierały pytania egzystencjalne, bywały rodzajem medytacji, analizowały pochodzenie zła, podkreślały nietrwałość ludzkiego życia

i wszystkich rzeczy. Tematyka wanitatywna w twórczości poetów współczesnych stanowi wyraźne odwołanie do popularnego motywu barokowego. Krytycy znajdowali nawiązania do poezji M. Sępa-Szarzyńskiego i J. Baki w twórczości wielu współczesnych poetów. Refleksja egzystencjalna o barokowym charakterze jest silnie obecna w wierszach m.in. Stanisława Grochowiaka, Jarosława Marka Rymkiewicza, Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej, Anny Kamieńskiej, Ernesta Brylla, Stanisława Barańczaka, Jerzego Harasymowicza.

Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie

Źródło: Mach240390, Eduexpert Sp. z o.o., licencja: CC BY 4.0.

Rozważania nad marnością istnienia w poezji współczesnej łączy się często z odkrywaniem paradoksów rzeczywistości. Życie w poczuciu nieuchronności śmierci staje się określeniem świadomości człowieka współczesnego. Wiersze Grochowiaka i innych poetów nazywanych turpistami ukazują istotę ludzkiej egzystencji jako proces umierania. Realizm tej poezji polega na eksponowaniu choroby i słabości ludzkiego ciała, na opisywaniu procesu rozpadu, który zaczyna się już za życia. Neobarok stawiałby więc przetworzenie barokowego światopoglądu i poszukiwanie nowego języka w relacji do tekstów dawnych, ze świadomością [intertekstualnej](#) gry. Barokowe wyrafinowanie formalne zmienia się w języku współczesności w szczególnie rodzaj antypoezji, co samo w sobie stanowi zaskakujący koncept. Termin *neobarok* musi wnosić określone novum w stosunku do baroku i novum to realizowane jest już w samym języku.

((Anna Łozowska-Patynowska

Iwaszkiewicz i barok(i)

Najlepszą, gdyż najdokładniejszą charakterystykę neobarokowości podaje Bogusław Żurkowski. Wymienia on kilka cech poezji współczesnej, które sytuują ją w kręgu poezji opatrzonej taką

neobarokową sygnaturą. Neobarokowość wiąże się więc z: „anty lirycznością, antyśpiewnością, udaną niedbałością, z prymitywizmem formalnym, stylizacją na język mówiony, skrótowością, brakiem wylewności oraz z antypodmiotowością”. Szerokie spektrum zjawisk łączonych z neobarokiem pozwala niekiedy na nadużywanie tego pojęcia w stosunku do poszczególnych tomików poezji. Wynika to przede wszystkim z chybotliwości i migawkowości terminów i niejednoznacznego ustalenia ich znaczeń. Do dzieł neobarokowych zaliczane są więc utwory, które wyraźnie polemizują z barokiem bądź przetwarzają jego postawy.

Źródło: Anna Łozowska-Patynowska, *Iwaszkiewicz i barok(i)*, „Świat Tekstów. Rocznik Słupski ” 2011, nr 9, s. 113.

Słownik

intertekstualna

dotycząca powiązań utworu literackiego z innymi dziełami literackimi

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj pierwszego fragmentu recenzji monografii Elżbiety Dąbrowskiej *Teksty w ruchu. Powroty baroku w polskiej poezji współczesnej* i wyjaśnij, czym są „teksty w ruchu”.

Fragment I

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P19E7kbgm>

Powroty baroku

Teresa Dobrzyńska

Monografia Elżbiety Dąbrowskiej [...] stanowi podsumowanie wielu wypowiedzi krytyków, a także wcześniejszych studiów samej autorki, analizujących zjawisko nawiązywania do tradycji barokowej w polskiej poezji II połowy XX wieku. Przywołania baroku – jego treści światopoglądowych i form wyrazu – okazują się symptomatyczne dla procesów zachodzących w literaturze współczesnej. Łączą się z dyskusyjnym odniesieniem do kultury sarmackiej. Autorka omawia te zjawiska w ich wielorakiej postaci i uwikłaniu, korzystając z kategorii pojęciowych literaturoznawstwa badającego relacje intertekstualne – stąd tytułowa formuła: „teksty w ruchu”. Ruch tekstów Dąbrowska rozumie – po pierwsze – jako przywoływanie czy uobecnianie pewnych tekstów w innych tekstach na prawach tradycji; poprzez kultywowanie różnych konwencji literackich, form, stylów, tematów znanych z przeszłości owa wybrana tradycja wchodzi w kontakt dialogowy z nurtami kulturowymi epoki późniejszej. Po drugie – ruch tekstów objawia się w intertekstualnym stylu odbioru, gdy różne strategie nawiązania wyzwalają nowe możliwości znaczeniowe tekstu pod wpływem pretekstów oraz tworzenia różnych wariantów interpretacyjnych danego utworu. Autorkę interesuje zatem całe morze zjawisk podstawowej wagi dla rozumienia literatury i kultury, dla opisu zwłaszcza tych współczesnych kierunków, które w sposób programowy prowadzą gry intertekstualne.

[...]

Problem nawiązań intertekstualnych ujmowany tu jest z perspektywy humanistycznej – jako domena ludzkich opcji i wyborów. Te rozważania i ustalenia teoretyczne Dąbrowska odnosi do sytuacji, jak w poezji polskiej zarysowała się po roku 1956, gdy to na dużą skalę pojawiły się aluzje, cytaty, nawiązania tematyczne i strukturalne do poezji dawnej, przede wszystkim z okresu baroku. Łączyło się to z odrzuceniem modelu kultury modernistycznej, manifestacyjnie zrywającej z przeszłością. Nowa tendencja wyrażała się w poszukiwaniu zakorzenienia w historii i kreowaniu różnych obrazów kultury dawnej. Kluczowym pojęciem staje się wówczas pojęcie tradycji – rezultatu doboru pewnych wątków ze spuścizny historycznej, wątków bliskich twórcy współczesnemu. [...] W kultywowaniu różnych tradycji widzieć można podstawy wyodrębniania się stylów poezji (czy ogólniej – literatury) współczesnej. Rola nawiązań intertekstualnych w krystalizowaniu się stylów literackich pozwala mówić o przekształceniu stylistyki w „interstylistykę”. Odnosząc tę nową sytuację dyskursywną do stanu literatury polskiej po roku 1956, autorka wyróżnia za krytykami nurt neobarokowy w poezji, stojący w opozycji m.in. do nurtów nawiązujących do romantyzmu i przeciwny wobec poezji odrzucającej bogactwo oraz balast tradycji [...].

Źródło: Teresa Dobrzyńska, *Powroty baroku*, Teksty Drugie 2003, 1, s. 97-98, dostępny w internecie: https://rcin.org.pl/Content/53765/WA248_70114_P-I-2524_dobrzyn-powroty.pdf (dostęp: 13.05.2022)
Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Wysłuchaj drugiego fragmentu recenzji monografii Elżbiety Dąbrowskiej *Teksty w ruchu. Powroty baroku w polskiej poezji współczesnej* i odpowiedz na pytanie: Jaki stosunek do tradycji sarmackiej wyrażają nawiązujący do baroku poeci J. Harasymowicz i Ernest Bryll?

Fragment 2

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P19E7kbgm>

Powroty baroku

Teresa Dobrzyńska

Druga część monografii Dąbrowskiej, pt. *Barok w wierszu współczesnym i perspektywa lektury podwójnej*, poświęcona jest ukazaniu przewartościowań barokowego obrazu świata i związanej z nim kultury sarmackiej w twórczości dwóch poetów: Jerzego Harasymowicza i Ernesta Brylla, którzy na tradycję sarmacką patrzą z biegunowo różnych punktów widzenia. Pierwszy fascynuje się dziedzictwem kulturowym swych przodków, sławą i chwałą polskiego oręża, barokiem w rozkwicie, „zachowanym w świadectwach stylu bycia, obyczaju, w sztuce, architekturze – w kulturowym dziedzictwie, którego znaki wpisane są w naszą współczesność, wtopione w polski krajobraz”. Traktując to dziedzictwo jako głęboko zasymilowany komponent kultury polskiej, ujmuje jego osobliwości i dziwactwa w sposób żartobliwy i z ciepłą ironią. Drugi z poetów ogląda tę samą epokę w jej fazie schyłkowej, postrzegając w niej znamiona upadku i upatrując w etosie sarmackim pierwowzoru negatywnych rysów mentalności polskiej, także współczesnej, jako „nietwórczej, powierzchownej, infantylnej i miernej”. Tę odmienność perspektywy u dwu poetów dwudziestowiecznych Dąbrowska ukazuje, ujawniając ich praktyki intertekstualne: przywoływanie słów, form poetyckich, obrazów charakterystycznych dla twórczości różnych poetów barokowych.

Źródło: Teresa Dobrzyńska, *Powroty baroku*, Teksty Drugie 2003, 1, s. 98-99, dostępny w internecie: https://rcin.org.pl/Content/53765/WA248_70114_P-I-2524_dobrzyn-powroty.pdf (dostęp: 13.05.2022)
Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z wierszem *Portret sarmacki* Ernesta Brylla i wypisz frazy wyrażające krytykę tradycji sarmackiej.

((Ernest Bryll

Portret sarmacki

Te gęby piwoniowe od piasta aż do pasa
I od sasa wciąż zdrowe do dzisiejszego czasu
Opięte w karmazyny, ściśnięte krawatami,
W pochodach, stallach, prezydiach nawisające nad nami

Jak pełna tłuszczów burza...
I ciągle pod tą chmurą
Stoi ktoś zabiedzony. Uszy nosi w górę
I słucha bogobojnie, co tam burczy, czka, szczeka.
I łeb w ramiona wciska. – Myślący – jakoś przeczekać...

Źródło: Ernest Bryll, *Portret sarmacki*, [w:] *Poezje wybrane*, Warszawa 1970.

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z wierszem Jerzego Harasymowicza z tomu *Barokowe czasy* i określ, na czym polega koncept utworu oraz jaki jest jego związek z sarmatyzmem.

((Jerzy Harasymowicz **Genealogia stołu**

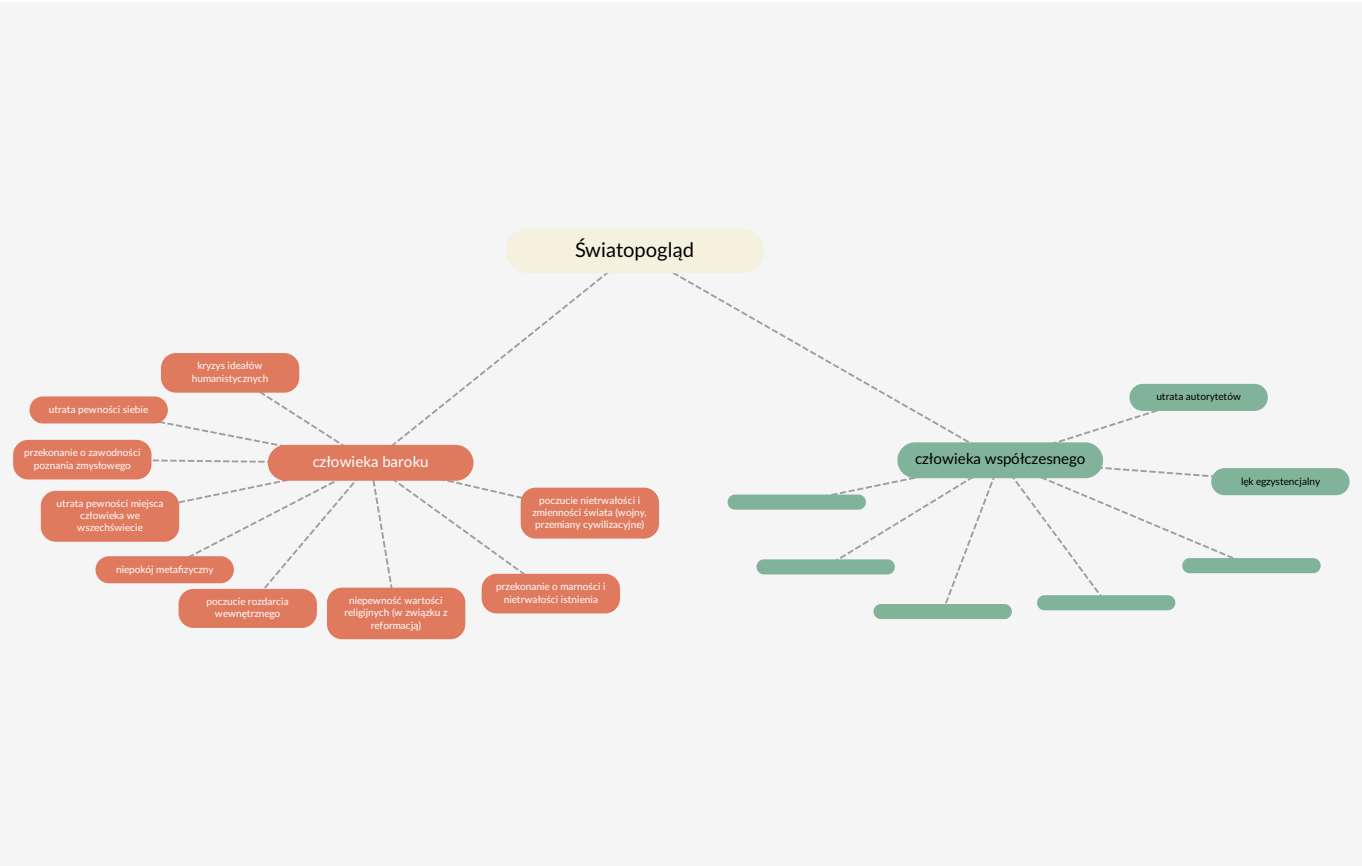
Niech mój stół
bielony natchnieniem
który tak nie cierpi
współczesnych chudopachołków
stylu
biegnących
za pańską karocą
z wierszem w ręce
jak z czapką
niech się postawi światu
mój stół
w złotogłowi fantazji
Niech się wreszcie
wytoczą ze mnie
burdy
trzęsące stołem
ten rokosz słów

Źródło: Jerzy Harasymowicz, *Genealogia stołu*, [w:] tegoż, *Barokowe czasy*, Kraków 1975.

Mapa myśli

Polecenie 1

Uzupełnij mapę myśli zestawiającą ze sobą światopogląd barokowy oraz współczesny. Postaraj się znaleźć jak najwięcej podobieństw i zdecyduj, czy można powiedzieć, że żyjemy w czasach neobaroku. Uargumentuj swoją odpowiedź.

Polecenie 2

Zapoznaj się z poniższym wierszem i sformułuj wypowiedź na temat: „*Modlitwa* Stanisława Grochowiaka jako utwór neobarokowy wyrażający lęki współczesnego człowieka”.

((Stanisław Grochowiak

Modlitwa

Matko Boska od Aniołów
Matko Boska od pajaków
Śnieżnych żagli smagła Pani
Sygnaturko z kolczykami
Matko Boska z żółtą twarzą
Matko Boska z orlim piórem
Matko Boska kolonialna
Łzo astralna i kopalna
Wędrująca na pirodze
Fruwająca na korwecie
Na holendrze latającym
W dumnej pozie na lawecie
Długoręka długoszyja
Złotopalca krągłogłowa
Pysznooka wąskostopa
Żyzna w ludzi jak Europa
O kopalnio naszych natchnień
O fabryko naszych pogód
O kościele naszych cierpień
Na księżycu wąskim sierpie
Matko Boska mądra taka
Żeś jak ogród z plonem łask
Rzuć najmniejszy choćby blask
W ciemne wiersze Grochowiaka

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Oparek

Przedmiot: Język polski

Temat: Żyjemy w czasie neobaroku

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- przypomni sobie charakterystyczne cechy barokowej sztuki i poezji;
- omówi pojęcie neobaroku;
- scharakteryzuje barokowy światopogląd i porówna go ze światopoglądem człowieka współczesnego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed zajęciami:

1. Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat motywu *vanitas* i jego znaczenia dla współczesnego człowieka.
2. Nauczyciel może zaprezentować uczniom barokowe obrazy wykorzystujące motyw *vanitas*.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel udostępnia uczniom e-materiał i wprowadza ich w temat lekcji, nawiązując do wcześniejszej rozmowy. Wraz z uczniami ustala cele zajęć i kryteria sukcesu.
2. Prowadzący zajęcia prosi o odczytanie wybranych utworów poetów barokowych oraz korespondujących z nimi wierszy współczesnych, np. Stanisława Grochowiaka.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”.
2. Nauczyciel prosi wybraną osobę o próbę zdefiniowania zjawiska neobaroku.
3. Uczniowie zapoznają się audiobookiem (dwa fragmenty) i wykonują polecenia oraz ćwiczenia. Wybrane osoby prezentują odpowiedzi, a nauczyciel ocenia i komentuje.
4. Uczniowie przechodzą do sekcji mapa myśli i wykonują polecenie 1 – może ono przybrać formę dyskusji moderowanej przez nauczyciela. Cechy współczesnego światopoglądu mogą zostać zapisane na tablicy jako propozycje, a następnie wpisane w mapę myśli. Zestawienie obu światopoglądów w formie mapy myśli stanowi punkt wyjścia do dyskusji na temat: Czy żyjemy w czasie neobaroku?
5. Nauczyciel komentuje wypowiedzi uczniów i podsumowuje dyskusję.
6. Uczniowie wykonują polecenie 2, nauczyciel prosi kilka osób o zaprezentowanie odpowiedzi i komentuje.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel prosi chętnego ucznia o podsumowanie cech neobaroku w literaturze. Inni uczniowie uzupełniają jego wypowiedź.
2. Prowadzący lekcję może nawiązać do sztuki współczesnej, która także stawia sobie za cel zaskoczenie i zaszokowanie odbiorcy.
3. Nauczyciel prosi chętnego ucznia o podsumowanie dyskusji na temat: Czy żyjemy w czasach neobaroku? Na zakończenie nauczyciel może zaproponować uczniom lekturę poetów najmłodszego pokolenia i rozmowę na temat neobarokowych cech ich poezji.

Praca domowa:

- Napisz wypracowanie na temat: Niepokój metafizyczny człowieka współczesnego. Twoja praca powinna się składać z co najmniej 250 słów.

Materiały pomocnicze:

- Anna Łozowska-Patynowska, *Iwaszkiewicz i barok(i)*, „Świat Tekstów. Rocznik Słupski „ 2011, nr 9.
- https://rcin.org.pl/Content/53765/WA248_70114_P-I-2524_dobrzyn-powroty.pdf

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Audiobook” do podsumowania lekcji.